

Damir Bolta, dipl. krim.

ULOGA UREDA ZA SPRJEČAVANJE PRANJA NOVCA U SUSTAVU SPRJEČAVANJA PRANJA NOVCA

U radu se daje kratak pregled temeljne uloge Ureda za sprječavanje pranja novca kao središnjeg nacionalnog tijela prevencije i analitičkog financijsko - obavještajnog rada Ureda na području sprječavanja pranja novca, sukladno uvriježenim međunarodnim standardima, te njegove uloge u zajedničkom sustavu borbe protiv pranja novca. Također se predstavlja pregled rezultata rada Ureda kao i sustava u cijelosti, a prikazan je i jedan analitički predmet pranja novca.

URED KAO FINANCIJSKO - OBAVJEŠTAJNA JEDINICA

Ured za sprječavanje pranja novca samostalna je unutarnja ustrojstvena jedinica u sastavu Ministarstva financija osnovana na temelju Zakona o sprječavanju pranja novca, a prema modelnom Zakonu UN-a i međunarodnim standardima, kao financijsko - obavještajna jedinica administrativnog tipa, koja prikuplja i analizira podatke o gotovinskim, povezanim i sumnjivim transakcijama dobivene od obveznika radi sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma; dostavlja obavijesti o sumnjivim transakcijama nadležnim državnim tijelima na daljnje postupanje, zajedno s njima poduzima mjere za sprječavanje i otkrivanje pranja novca i financiranja terorizma; obavlja administrativni nadzor obveznika nad primjenom Zakona; neposredno i pod uvjetom uzajamnosti međunarodno razmjenjuje podatke s odgovarajućim tijelima i službama pojedinih država koje se bave sprječavanjem pranja novca; obavlja i druge poslove bitne za razvoj preventivne strategije u sprječavanju pranja novca.

Hrvatski Ured nije tijelo koje provodi izravni (*on-site*) nadzor obveznika, već provodi administrativni nadzor (*off-site*) analizom podataka koje prima. Također, Ured nije istražno tijelo s policijskim ovlastima niti provodi izvide

---

* Damir Bolta, dipl. krim., pomoćnik predstojnika Ureda za sprječavanje pranja novca.

kaznenih djela. Ured je tijelo prevencije koje djeluje kao posrednik između financijskog i nefinancijskog sektora, obveznika Zakona, s jedne strane, te tijela progona, policije i državnog odvjetništva, s druge strane.

Osnova međunarodnih dokumenata, koji određuju položaj i ulogu Ureda, proizlazi iz 26. preporuke FATF-a¹ (*Financial Action Task Force*), prema kojem je Ured centralno tijelo za zaprimanje, analizu i prosljeđivanje obavijesti o sumnjivim transakcijama, Ured mora biti autonoman i operativno neovisan, država Uredu mora osigurati izravni ili neizravni, ali pravovremeni pristup upravnim, policijskim i financijskim podacima potrebnim za djelotvorno ispunjavanje njegovih zadaća i dr.

Obavijesti koje Ured prima od obveznika proizlaze iz Zakona, a općenito se mogu podijeliti na gotovinske i sumnjive.² Također, na temelju međuinstitucionalne suradnje, Ured takve obavijesti može dobiti i od nadležnih državnih tijela koja su do njih došla tijekom svoga rada.

Ako nakon analitičke obrade zaprimljenih transakcija Ured utvrdi da postoji sumnja na pranje novca, odnosno ako smatra da ima osnova za povezivanje s kriminalnim djelatnostima ili tipologijama pranja novca, kao i ako tijekom analize utvrdi sumnju u počinjenje drugog kaznenog djela ili prekršaja, Ured

---

¹ Kao reakcija na prepoznati međunarodni problem pranja novca FATF je uspostavljen kao skupina za financijsku akciju na skupu u Parizu 1989. od tadašnje grupe razvijenih zemalja G-7 i Europske komisije, uključivši i druge zemlje, tako da danas FATF obuhvaća 34 članice država svijeta i mnoge međunarodne višečlane organizacije. Obveza FATF-a je istraživanje tehnika i trendova pranja novca te procjena mjera koje se poduzimaju na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Od uspostave, FATF radi na razmatranju i usvajanju standardnih mjera za sprječavanje korištenja financijskog sustava od strane kriminalaca. Te mjere definirane su u tzv. Preporukama (40+9). Preporuke FATF-a sveobuhvatan su plan mjera koje treba poduzeti u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma. S obzirom na Preporuke FATF-a (koje se smatraju obvezama), u rujnu 2006. Odbor Vijeća Europe MONEYVAL (Odbor stručnjaka za procjenu mjera protiv pranja novca) proveo je evaluaciju mjera u RH.

² Obveznici utvrđuju identitet stranke prilikom otvaranja svih vrsta bankovnih računa ili uspostavljanja drugih oblika trajnije poslovne suradnje sa strankom, odnosno:

- prilikom svake transakcije koja se obavlja gotovim novcem, stranom valutom, vrijednosnim papirima, plemenitim kovinama i draguljima ako je vrijednost transakcije 105.000,00 kn ili veća, Uredu se dojavljaju transakcije ako je vrijednost 200.000,00 kn ili veća;
- prilikom obavljanja povezanih transakcija koje ukupno dosežu vrijednost 105.000,00 kn ili veću, Uredu se dojavljaju transakcije ako je vrijednost 200.000,00 kn ili veća;
- društva za osiguranje utvrđuju identitet stranke i kada je riječ o poslovima životnog osiguranja ako godišnji zbroj premija za životno osiguranje prelazi 40.000,00 kn, o tome obavještavaju Ured,
- prilikom svih drugih gotovinskih ili negotovinskih transakcija bez obzira na iznos i vrstu transakcije ako postoji sumnja da je riječ o pranju novca ili financiranju terorizma.

Tu je i obveza Carinske uprave da Ured obavještava o zakonitom prenošenju preko državne granice gotovine ili čekova u domaćoj ili stranoj valuti u vrijednosti 40.000,00 kn ili većoj ili o pokušaju nezakonitog prenošenja.

svoje slučajeve, obavijesti o sumnjivim transakcijama, dostavlja nadležnim državnim tijelima: prvenstveno Državnom odvjetništvu RH, MUP-u, inspekcijским tijelima te inozemnim uredima za sprječavanje pranja novca.

Ured ima zakonsku ovlast privremeno odgoditi obavljanje sumnjive transakcije najviše 72 sata i dužan je o tome odmah obavijestiti DORH. Ako postoji sumnja u pranje novca, Ured je ovlašten od obveznika Zakona zatražiti sve potrebne podatke. Također, tijela državne vlasti dužna su Uredu dostaviti sve podatke potrebe za analitički rad. Svi podaci prikupljeni na temelju Zakona povjerljivog su i tajnog značaja i mogu se koristiti samo za njime propisane namjene. Podaci dobiveni kroz međunarodnu suradnju također se mogu koristiti samo za sprječavanje i otkrivanje pranja novca. Da bi se mogli dostaviti policiji, državnom odvjetništvu ili drugom tijelu, mora se o tome tražiti suglasnost inozemnog ureda koji ih je dostavio. I obrnuto, hrvatski Ured za dostavljene podatke inozemnim uredima mora dati suglasnost da bi se ti podaci u stranim državama mogli upotrijebiti za policijske i pravosudne postupke. Ured i obveznik ne obavješćuju osobu o prikupljenim podacima koji se na nju odnose ni o postupanju.

Zbog toga što obavijesti o transakcijama koje Ured prima sadržavaju podatke o transakcijama koji su bankarska tajna, kao i osobne podatke u svezi sa sumnjom na pranje novca, koja se sumnja može pokazati i kao neosnovana, jedna od glavnih odrednica u postupanju Ureda je zaštita podataka i tajnost postupka.

Ured podatke pribavljene na temelju Zakona može razmjenjivati s odgovarajućim međunarodnim i inozemnim tijelima i organizacijama koji se bave sprječavanjem pranja novca.

Također, Ured aktivno djeluje na provođenju relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a vezanih za tzv. "liste terorista". Ured je tijekom 2006. zaprimio ukupno 13 lista s imenima fizičkih osoba i entiteta osumnjičenih za terorizama. Te su liste dostavljene od Ministarstva vanjskih poslova. Slijedom tih lista Ured je izvršio provjere u svojim bazama podataka i putem bankarskog sustava RH za ukupno 168 fizičkih osoba i 61 entitet. U istom razdoblju, Ured je nakon detektiranja u financijskom sustavu RH osobe s liste UN osumnjičene za povezanost s terorizmom blokirao transakcije po bankovnom računu za koji je ta osoba bila ovlaštenik.

REZULTATI SUSTAVA SPRJEČAVANJA I SUZBIJANJA PRANJA NOVCA U 2006.

Treba naglasiti da je Ured za sprječavanje pranja novca dio preventivnog sustava, a ocjena cijelog sustava prevencije i suzbijanja pranja novca uglav-

nom se mjeri osuđujućim presudama za pranje novca i oduzimanjem nezakonitih sredstava. Sumnjive transakcije koje čine predmet analitičkog rada Ureda same po sebi nisu nikakvo nezakonito ponašanje, već samo indicij o neobičnoj financijskoj aktivnosti. Analiza i utvrđivanje ekonomske nelogičnosti, odnosno detektiranje i povezivanje predikatnog kaznenog djela s tim sumnjivim transakcijama velik je izazov svim tijelima u sustavu.

Rezultate rada Ureda potrebno je usporediti odnosno prikazati zajedno s rezultatima rada drugih tijela u sustavu, prije svega policije i državnog odvjetništva, iz dva razloga. Prvo, Ured nije izolirani sustav sam za sebe, već samo njegov (početni) dio. Drugo, konačni rezultati sustava pozitivni su i uspješni samo kao rezultat zajedničkog rada i suradnje svih nadležnih tijela. Na primjer, podaci policije iznimno su važni za usmjerivanje rada Ureda. S druge strane, analitički rad Ureda podrška je policijskim istragama pranja novca. Tek posvećenost toj interaktivnoj, i na Zakonu utemeljenoj suradnji, može rezultirati korisnim pokazateljima.

Tijekom 2006. godine Ured je od obveznika primio 2.743 obavijesti s tzv. subjektivnom sumnjom u pranje novca, vezanom uz indikatore prepoznavanja sumnjivih transakcija.

Nakon prve analize sumnjivih transakcija, Ured je otvorio 281 novi predmet s indicijima da je riječ o prikrivanju protuzakonito dobivenog novca i drugim nezakonitim aktivnostima.

Ured je, nakon što je otkrio ozbiljne indicije koje upućuju na sumnju na pranje novca, 87 slučajeva s 33 dopune slučajeva i 51 dodatnom informacijom, predao Državnom odvjetništvu, MUP-u ili nadzornim službama Ministarstva financija odnosno inozemnim uredima na daljnji postupak. Vrijednost sredstava navedenih slučajeva obuhvaća iznos od preko 961 milijun kuna.

U pet slučajeva, na temelju svojih zakonskih ovlasti, Ured je izdao naloge bankama za privremeno obustavljanje obavljanja sumnjivih transakcija u ukupnom iznosu 4.435.043,00 kn. O izdanim nalogima Ured je žurno izvijestio Državno odvjetništvo RH, a sve blokade dalje su produžene nalogima nadležnog istražnog suda, na prijedlog DORH-a.

Radi prikaza uspješnosti cjelovitog sustava sprječavanja i suzbijanja pranja novca, u kojem je Ured samo prva karika, potrebno je navesti da je policija provedenim izvidima utvrdila postojanje osnovane sumnje da je počinjeno 27 kaznenih djela "pranja novca" (prikrivanje protuzakonito dobivenog novca iz čl. 279. KZ), a rezultati faza kaznenog postupka za navedeno kazneno djelo su sljedeći (iz podataka projekta CARDS): izravna optuženja – 6, istrage – 8, optuženja nakon istrage – 6, presude – 1.

PRIKAZ SLUČAJA

Hrvatska banka obavijestila je Ured o gotovinskoj transakciji koju je kod iste banke obavio slovenski državljani Mat P. Naime on je kod te banke zamijenio 516.800,00 eura u 3.891.504,00 hrvatskih kuna.

Provjerom u bazama Ureda za slovenskog državljanina Mata P. utvrđen je veći broj transakcija o kojima je Ured obavijestila ista banka. S obzirom na velik broj transakcija, od banke su zatraženi dodatni podaci. Isto tako utvrđeno je da je Mat P. osnivač hrvatske tvrtke Dad d.o.o. kojoj je pozajmio znatna novčana sredstva. Obradom bankovnih podataka utvrđeno je da je slovenski državljani Mat P. u razdoblju od 8. ožujka 2004. do 7. lipnja 2006. položio na račune gotovinu u ukupnom iznosu 3.890.670,00 eura. Dio položenih sredstava pozajmio je svojoj tvrtki (koja je uglavnom kasnije vratila pozajmljena sredstava), dio je upotrijebio za kupnju vrijednosnih papira (što je za njega obavila ista hrvatska banka kao banka skrbnik), jedan dio transferiran je na račun hrvatskog državljanina Viktora S. (za račun kojeg je Mat P. opunomoćenik), a dio je transferiran u inozemstvo.

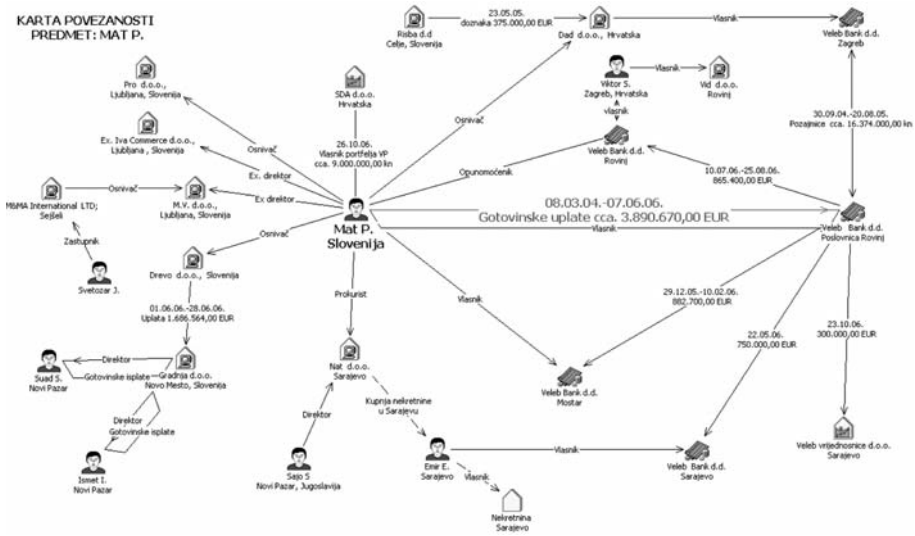
Budući da se radilo o slovenskom državljaninu, Ured je zatražio i podatke od Ureda za sprječavanje pranja novca Republike Slovenije, koji je obavijestio da su za slovenskog državljanina Mata P. utvrđene poveznice s više poslovnih subjekata, kako slovenskih tako i inozemnih (iz *off shore* zona). Za jednu od njegovih slovenskih tvrtki (tvrtka Drevo d.o.o.) dostavljen je podatak da se nad njom provodio nadzor zbog sumnji na moguće nezakonite aktivnosti pri poslovanju s drugom slovenskom tvrtkom (tvrtka Gradnja d.o.o.) koje su zastupnici srpski državljani.

Osim razmjene podataka sa slovenskim Uredom, u međuvremenu je primljena obavijest od Ureda za sprječavanje pranja novca BiH da je s računa slovenskog državljanina Mata P. koji je otvoren u hrvatskoj banci izvršen transfer u Bosnu i Hercegovinu na račun bosanskog državljanina Emira E., s kojeg je zatim dio sredstava transferiran na račune drugih fizičkih osoba, sve državljane BiH i svi evidentirani kao počinitelji kaznenih djela u BiH.

Pored navedenih podataka, zaključak Ureda u sumnju u pranje novca odnosno moguće nezakonite aktivnosti temelji se i na činjenici da riječ je o polaganju gotovine u znatnim iznosima (prosječna pojedinačna uplata iznosila je 225.000,00 eura) u bankarski sustav RH, dok je u praksi uobičajeno i logično da se transakcije u takvim iznosima obavljaju putem drugih tehnika platnog prometa (i to prvenstveno bezgotovinski), te na činjenici da za Mata P. nema podataka o prijavi prijenosa gotovine preko državne granice nadležnim carinskim tijelima, što je dodatni element prikrivanja pravog izvora novca.

O utvrđenim sumnjivim transakcijama slovenskog državljanina Mata P. obaviješteni su Državno odvjetništvo RH, Porezna uprava, uredi za sprječavanje pranja novca Republike Slovenije i BiH.

Shematski prikaz slučaja

Summary

THE ROLE OF THE ANTI MONEY LAUNDERING DEPARTMENT WITHIN
THE SYSTEM OF PREVENTION OF MONEY LAUNDERING

This paper describes the competences and tasks of the Croatian Anti Money Laundering Department, an independent organisational unit within the Ministry of Finance of the Republic of Croatia which collects and analyses data on financial transactions. Where suspicion of money laundering and financing of terrorism arises, this Department notifies other government offices to ensure further procedure in the matter. The Department exchanges such information with similar administrative authorities in other countries. The author reviews the practice of the Department in 2006, highlights some of its characteristics, and presents illustrative case studies.